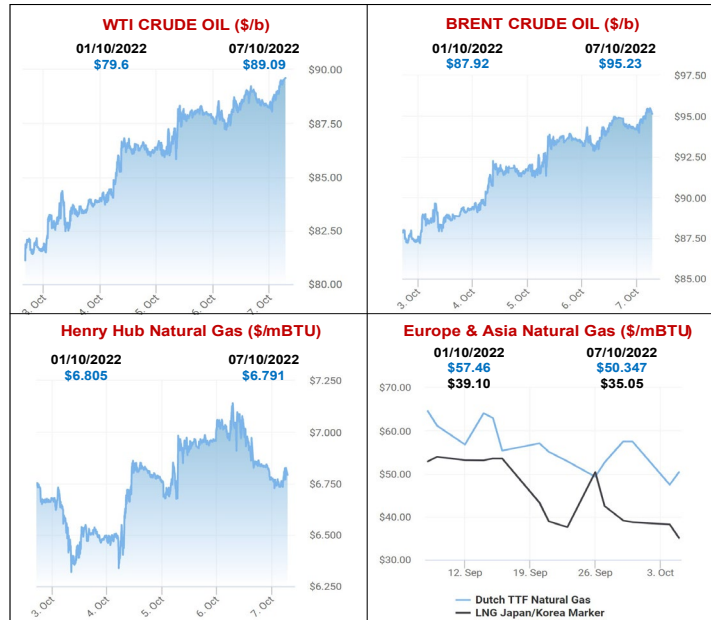

پایش بازار

قیمت حاملهای انرژی در هفته اخیر عمدتاً با افزایش همراه بوده است. نفت برنت با افزایش ۷ دلار و ۳۱ سنتی از ۸۷.۹۲ دلار به ۹۵.۲۳ دلار در هر بشکه رسید. نفت وست تگزاس اینترمدییت با ۱۱.۹ درصد رشد از ۷۹.۶ دلار در هر بشکه به ۸۹.۰۹ دلار رسید. قیمت گاز طبیعی در ایالات متحده (هنری هاب) با کاهش ۱.۴ سنتی به ۶.۷۹۱ دلار بر هر میلیون واحد حرارتی انگلیسی رسید. همین مقدار گاز در ساحل ژاپن و کره جنوبی ۳۵.۰۵ دلار و در روتردام یعنی در اروپا به ۵۰.۳۴۷ دلار هر میلیون بی تی یو معامله شد..

مهمترین تحولات این هفته را باید به تحولات ژئوپلیتیک پس از پیوستن مناطق چهارگانه به خاک روسیه، تصویب بسته هشتم تحریمها علیه روسیه، موافقت سران اوپک پلاس برای کاهش دو میلیون بشکه‌ای تولید روزانه نفت خام، بهبود امنیت انرژی در کشورهای ناحیه یورو با پرشدن مخازن گازی و تامین گاز از مبادی جدید، تهدید تاسیسات نفتی امارات و عربستان سعودی توسط جنبش انصارالله یمن، خوش بینی بازار نسبت به عدم افزایش نرخ بهره توسط فدرال رزرو با بهبود شرایط تورمی در آمریکا، کاهش تولید ماهانه در چین و افزایش مجدد موارد مبتلا به کووید-۱۹ در این کشور، ارسال پیامهای غیرمستقیم به ایران برای ادامه مذاکرات

احیای برجام و سیگنال مثبت آزادسازی ۷ میلیارد دلار از منابع ایران در کره جنوبی، و ادامه ابهامات در خصوص نشت گاز در خط لوله نورد استریم ۱ نسبت داد.

تفسیر هفته

۱. مروری بر اخبار رسانه‌های جهان در هفته اخیر حاکی از آن است که تحولات جنگ روسیه-اوکراین کماکان در صدر عوامل اثرگذار بر قیمت‌ها در بازار انرژی می‌باشد. شاید بتوان مهمترین رویدادهای پیرامون این تنش در هفته اخیر را به چهار بخش «الحاق رسمی مناطق جدیدی از خاک اوکراین به اراضی روسیه»، «توافق اتحادیه اروپا در خصوص تصویب بسته هشتم تحریم‌ها علیه روسیه»، «موافقت سران اوپک پلاس برای کاهش دو میلیون بشکه‌ای تولید روزانه نفت خام»، و «بهبود امنیت انرژی در کشورهای ناحیه یورو با پرشدن مخازن گازی و تامین گاز مبادی جدید» تقسیم کرد که در ادامه این موارد مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۱. الحاق رسمی چهار منطقه جدید به خاک روسیه: پس از برگزاری همه‌پرسی در جمهوری‌های دونتسک و لوهانسک در شرق اوکراین و مناطق زاپوروزیا و هرسون در جنوب شرقی این کشور در خصوص پیوستن به روسیه و رای مثبت مردم این نواحی، الحاق مناطق یادشده به امضای ولادیمیر پوتین رسید و مجلس دومای روسیه نیز پیش‌نویس این الحاقیه را در روز ۱۱ مهر (۳ اکتبر) به تصویب رساند. اقدامی که مهمترین تغییر ژئوپلیتیک از آغاز جنگ در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ و نقطه عطفی در تحولات میدانی جنگ بشمار می‌رود و فارغ از بررسی ابعاد دیگر جنگ نشانگر توفیق رئیس جمهور روسیه در این بخش بوده است. براساس پیش‌نویس ارائه‌شده ساکنان این مناطق از روز سی‌ام سپتامبر که به روسیه ملحق شدند، به عنوان شهروندان این کشور شناخته می‌شوند. مردم این مناطق یک ماه فرصت دارند تا تابعیت روسی را رد کنند. به تحلیل هنری کیسینجر وزیر خارجه اسبق ایالات متحده، پیشروی و الحاق بخشی از خاک اوکراین از ابتدا در دکترین و اتاق فکر جنگ مسکو طراحی شده و پوتین بدنبال اصلاحات سرزمینی می‌باشد. سه دلیل را می‌توان برای چنین فرآیندی برشمرد. اول آن که این اقدام با توجه به محوریت روسیه در بازار انرژی براحتی از سوی کشورهای غربی قابل جبران نیست. چراکه مسکو از انرژی بعنوان اهرم سیاسی برای فشار به کشورهای

غربی و خصوصا ناتو بهره می‌برد. دوم با توجه به وسعت یکتای فدراسیون روسیه و عدم نیاز ظاهری این کشور به الحاق سرزمین‌های جدید، از بعد اقتصادی و سیاسی به نظر می‌رسد تلاش برای الحاق چهار منطقه از خاک اوکراین احتمالا از بعد اجتماعی و امنیتی برای رهبران روسیه رجحان داشته باشد. جامعه روسیه علیرغم پیشرفت‌های قابل توجه از زمان روی کارآمدن آقای پوتین در ۲۰۰۰ از وضعیت این کشور راضی نبوده است. سطح رفاهی مردم افزایش یافته اما سطح توقعات بیشتر شده است. دامن زدن به ناسیونالیسم روسی و تظاهر به موفقیت در این زمینه شاید بتواند هزینه‌های وسیع و متعدد جنگ را توجیه کند. سوم از لحاظ امنیتی ممکن است اقدام روسیه بتواند علامتی برای دیگر کشورهای همسایه روسیه در اروپای مرکزی و شرقی برای تبری جستن از هر گونه نزدیکی به پیمان‌های نظامی همچون ناتو باشد. نکته قابل تامل اما به سخنرانی پوتین در مراسم الحاق مناطق یادشده باز می‌گردد. رییس‌جمهور روسیه کیف را شروع‌کننده جنگ از سال ۲۰۱۴ خواند و از آمادگی برای مذاکره با اوکراین با هدف توقف جنگ خبر داد. اظهارنظری که بنظر می‌رسد نشانگر رضایت نسبی پوتین نسبت به نتایج کنونی جنگ بوده و شاید سیگنال مثبتی برای خاتمه این تنش بشمار آید. در همین راستا خبرگزاری مستقل Readovka چهارشنبه گزارش داد، ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه ممکن است درباره "تغییر وضعیت عملیات ویژه" در اوکراین اعلامیه صادر کند. درمقابل زلنسکی رییس‌جمهور اوکراین با امضای قانون عدم مذاکره با پوتین دست رد به پیشنهاد پوتین داد.

تصویر ۱. مناطق الحاق شده به روسیه

همزمان جو بایدن، رئیس جمهور ایالات متحده روز جمعه تلاش متقابلانه روسیه برای الحاق قلمرو مستقل اوکراین را محکوم کرد و قول داد از اوکراین برای بازپس گیری این مناطق حمایت کند. اظهاراتی که با همراهی سران اوکراین و ناتو همراه بود. این می‌تواند موجب به درازا کشیدن جنگ شود. دبیر کل ائتلاف ناتو الحاق چهار منطقه جدید به خاک روسیه را «جدی‌ترین تنش» از زمان آغاز جنگ اوکراین توصیف کرد. همچنین وزرای خارجه گروه ۷ تأیید کردند که الحاق چهار منطقه تحت اشغال روسیه در اوکراین هرگز توسط این گروه به رسمیت شناخته نخواهد شد و صراحتاً تلاش روسیه برای تصرف اراضی را محکوم کرده، از مسکو خواستند فوراً به جنگ پایان داده، و از قلمرو اوکراین خارج شود. در همین راستا نشست شورای امنیت درباره پیوستن چهار منطقه اوکراین به فدراسیون روسیه برگزار شد که با وتوی روسیه و رای ممتنع چین همراه بود.

۱-۲. توافق اتحادیه اروپا در خصوص تصویب بسته هشتم تحریمها علیه روسیه:

در حالیکه حدود ۷ ماه پیش ولادیمیر پوتین از عنوان «عملیات ویژه نظامی» برای آغاز جنگ در خاک اوکراین با هدف مقابله با پیش‌روی ناتو در مرزهای روسیه یاد کرد، کمتر تصور می‌شد پوتین در این مدت کوتاه موفق به اصلاحات سرزمینی و گسترش مرزهای خود علی‌رغم تحریمهای همه‌جانبه غرب علیه مسکو شود. تحریمهایی که تا پیش از هفته اخیر در هفت بسته علیه روسیه تصویب شده که بسته ششم تحریمها با محوریت صادرات انرژی و بسته هفتم با محوریت تحریم ذخایر طلا و بسترهای مالی-تجاری روسیه از مهمترین آنها بشمار می‌رود. در این میان الحاق مناطق چهارگانه به روسیه، ابهام در خصوص نشت گاز در خطوط لوله نورد استریم، و تهدید امنیت انرژی اروپا بوسیله اهرم انرژی روسیه، اتحادیه اروپا را برآن داشت که پیشنهاد خود برای تصویب بسته هشتم تحریمها را ارائه دهد. به گفته‌ی رییس‌جمهوری چک که ریاست دوره‌ای نشست اخیر اتحادیه اروپا را برعهده دارد، کشورهای عضو این اتحادیه روز چهارشنبه به «توافق سیاسی» درباره بسته جدید تحریمها علیه روسیه دست یافته‌اند. اتحادیه اروپا همچنین در نظر دارد سقف قیمت نفت را در تحریمهای جدید علیه روسیه به تصویب برساند. بسته هشتم تحریمها شامل ممنوعیت حمل و نقل دریایی نفت روسیه به کشورهای ثالث بالاتر از سقف قیمت نفت و ممنوعیت خدمات مرتبط، ممنوعیت واردات کالاها، ممنوعیت ارائه خدمات فناوری اطلاعات، مهندسی، و حقوقی به نهادهای روسی، ممنوعیت صادرات فناوری، و همچنین گسترش رژیم تحریمها به هرسون و زاپورویا می‌باشد. سرانجام پنجشنبه ۱۴ مهر (۶ اکتبر)، اتحادیه اروپا هشتمین بسته تحریمی علیه روسیه را تصویب کرد. اتحادیه اروپا اعلام کرد که

بسته هشتم تحریم‌ها علیه روسیه را در پاسخ به الحاق غیرقانونی اراضی اوکراین بر اساس رفتارندم ساختگی، بسیج نیروهای اضافی، و تهدیدات هسته‌ای آشکار توسط مسکو تصویب کرده است. کمیسیون اروپا تاکید کرد که اقدامات جدید شامل ممنوعیت واردات به ارزش ۷ میلیارد یورو و همچنین محدودیت‌های صادراتی و مبنای اجرای توافق گروه ۷ در مورد سقف قیمت نفت روسیه است که قرار است از ۱۴ آذر (۵ دسامبر) دسامبر به اجرا درآید.

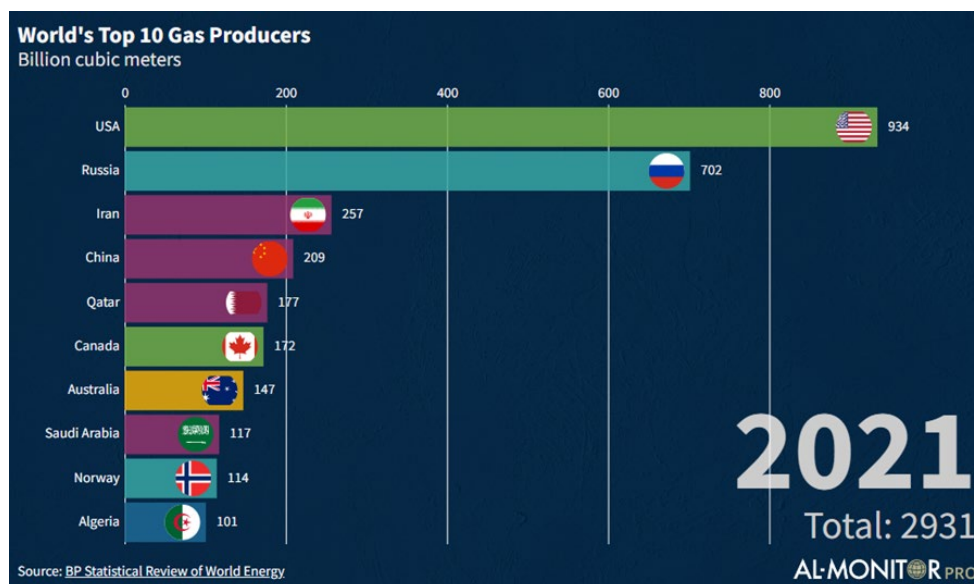
۱-۳. موافقت سران اوپک پلاس برای کاهش دو میلیون بشکه‌ای تولید روزانه نفت خام: پس از آنکه در هفته‌های اخیر قیمت نفت در سراسری قیمتی قرار گرفته و به قیمت‌های پایین‌تر از ۹۰ دلار در هر دو شاخص برنت و وست‌تگزاس اینترمدیت رسید، گمانه‌زنیها در خصوص پیشنهاد روسیه برای کاهش تولید و عرضه روزانه یک میلیون بشکه‌ای نفت خام توسط اوپک پلاس افزایش یافت. سرانجام در هفته اخیر و پس از نشست سران این گروه در وین، اوپک پلاس از تصمیم خود برای کاهش دو میلیون بشکه‌ای تولید روزانه نفت خام به علت عدم اطمینان اقتصادی جهانی خبر داد. سیاستی که در تقابل با خواست جو بایدن و با همراهی عربستان سعودی در نشست اخیر اتخاذ شد. در حاشیه این نشست نواک، معاون نخست وزیر روسیه اعلام کرد، ممکن است تولید نفت روسیه به دلیل محدودیت قیمت به طور موقت کاهش یابد. وی گفت مسکو به کشورهایی که سقف قیمت را اعمال می‌کنند، نفت نخواهد فروخت. پس از تصمیم اوپک پلاس برای کاهش تولید، قیمت نفت خام ۲ درصد افزایش یافت. پس از تصمیم اوپک پلاس موسسه گلدمن ساکس پیش‌بینی خود از قیمت نفت برای فصل چهارم سال ۲۰۲۲ را ۱۰ دلار افزایش داده و به ۱۱۰ دلار در هر بشکه رساند.

۱-۴. بهبود امنیت انرژی در کشورهای ناحیه یورو با پرشدن مخازن گازی و تامین گاز از

مبادی جدید: اگرچه کشورهای ناحیه یورو بعنوان مصرف‌کنندگان انرژی همواره از نظر امنیت عرضه انرژی با چالش روبه‌رو بوده، و بخصوص پس از آغاز جنگ در اوکراین و محدودیت واردات انرژی از روسیه به زحمت افتاده‌اند، اما بنظر می‌رسد در این مدت ذخایر گازی خود را تا حدود زیادی تامین کرده و از طرفی مبادی جدیدی را برای واردات انرژی پیدا کرده‌اند. برای مثال معاملات آتی گاز تحویل ماه آینده در اروپا بیش از ۱۰ درصد کاهش یافته و به زیر ۱۹۰ یورو در هر مگاوات ساعت رسید. چراکه ذخایر گاز در اتحادیه اروپا بطور میانگین به ۸۸.۲ درصد رسیده است. از نمونه تلاشهای اتحادیه اروپا برای واردات گاز از مبادی

جدید باید به خط لوله یونان-بلغارستان (IGB¹) اشاره کرد. در هفته اخیر یونان و بلغارستان مراحل تست تجاری یک خط لوله گازی را آغاز کردند که به کاهش وابستگی جنوب شرقی اروپا به گاز روسیه کمک کرده و امنیت انرژی این منطقه را تقویت می کند. خط لوله یونان-بلغارستان یک میلیارد متر مکعب گاز جمهوری آذربایجان را به بلغارستان منتقل خواهد کرد. ظرفیت اولیه این خط لوله سه میلیارد متر مکعب در سال است و می تواند به پنج میلیارد متر مکعب افزایش پیدا کند. اورسولا فون در لاین، رییس کمیسیون اتحادیه اروپا در این مراسم اظهار داشت، این پروژه رهایی اروپا از وابستگی گاز روسیه و سرآغاز عصر جدیدی برای بلغارستان و اروپای جنوب شرقی خواهد بود.

۲. تولیدکنندگان عمده گاز در جهان در ۲۰۲۱ در نمودار (۱) مشخص شده اند. این نمودار مشخص می کند که تولید گاز طبیعی ایران قابل توجه است، اما به دلیل حجم بالای مصرف در داخل کشور مقدار صادرات ناچیز و در حدود ۲۰ میلیارد مترمکعب است. یعنی تنها ۷ درصد از تولید کل. از ابتدای ۲۰۲۲ اکثر گاز طبیعی تولید شده توسط آمریکا و قطر به سمت اروپا می روند. در حالیکه بیشتر گاز تولیدی روسیه به چین و هند صادر شده است.

نمودار (۱): ده تولیدکننده عمده گاز طبیعی در جهان

¹ Interconnector Greece-Bulgaria

۳. پنج عامل دیگر را بعنوان عوامل اثرگذار بر روند قیمتها در بازار انرژی می دانیم:

الف- تهدید تاسیسات نفتی امارات و عربستان سعودی توسط جنبش انصارالله یمن

ب- خوش بینی بازار نسبت به عدم افزایش نرخ بهره توسط فدرالرزرو با بهبود شرایط تورمی در آمریکا

ج- کاهش تولید ماهانه در چین و افزایش مجدد موارد مبتلا به کووید-۱۹ در این کشور

د- ارسال پیامهای غیرمستقیم به ایران برای ادامه مذاکرات احیای برجام و سیگنال مثبت آزادسازی ۷ میلیارد دلار از منابع ایران در کره جنوبی

ه- ادامه ابهامات در خصوص نشت گاز خط لوله نورد استریم

همکاران این شماره: علیرضا اسقانیان، محمدعلی اسلامی، و عباس ملکی